

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Opracował:
Andrzej Gwizdała-Czaplicki
24.09.2012 r.

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Podmioty podlegające kontroli w obszarze rolnictwa:

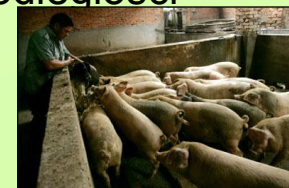
1. Instalacje IPPC do chowu lub hodowli drobiu lub świń o więcej niż:
  - a) 40 000 stanowisk dla drobiu (160,0 DJP),
  - b) 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg (280,0 DJP),
  - c) 750 stanowisk dla macior (262,5 DJP).

Podstawa prawna – rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz.1055) - pkt 6 ppkt 8.

2. Instalacje do chowu lub hodowli zwierząt – wymagające pozwolenia na korzystanie ze środowiska lub zgłoszenia do eksploatacji właściwemu organowi (prezydentowi miasta, burmistrzowi lub wójtowi), w tym:

- a) instalacje do chowu lub hodowli zwierząt o obsadzie inwentarza nie mniejszej niż 60 DJP,
- b) instalacje do chowu lub hodowli zwierząt o obsadzie inwentarza nie mniejszej niż 40 DJP, jeżeli działalność ta jest prowadzona w odległości mniejszej niż 100 m od terenów:

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

- mieszkaniowych;
- innych zabudowanych z wyłączeniem cmentarzy i grzebowisk dla zwierząt, zurbanizowanych niezabudowanych;
- terenów rekreacyjno-wypoczynkowych z wyłączeniem kurhanów, pomników przyrody oraz terenów zieleni nieurządzonej niezaliczonej do lasów oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;
- na obszarach objętych formami ochrony przyrody (parkach narodowych, rezerwach przyrody, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu, obszarach Natura 2000, użytkach ekologicznych, zespołach przyrodniczo-krajobrazowych, lub w otulinach parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych).

c) instalacje do chowu lub hodowli obcych rodzimej faunie zwierząt, innych niż gospodarskie w liczbie nie mniejszej niż 4 matki lub 20 sztuk, z wyjątkiem ryb oraz skorupiaków.

Podstawa prawna – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397)

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

3. Podmioty prowadzące gospodarstwa rolne na „obszarach szczególnie narażonych” o powierzchni powyżej 100 ha UR.

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145);

rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093);

rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44);

rozporządzenie Nr 4/2012 Dyrektora RZGW w Warszawie z 10 lipca 2012 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z dnia 26 lipca 2012 r.);

projekty rozporządzeń Dyrektora RZGW w Warszawie z dnia ..... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych .....

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

4. Inne podmioty podlegające kontroli:

- a) gospodarstwa objęte Sektorowymi Programami Operacyjnymi i Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- b) gospodarstwa stosujące do nawożenia ścieki,
- c) prowadzące gospodarstwa rolne lub wytwórcy „odpadów”, które mogą być stosowane w rolnictwie (w tym: osady ściekowe, środki poprawiające właściwości gleby).

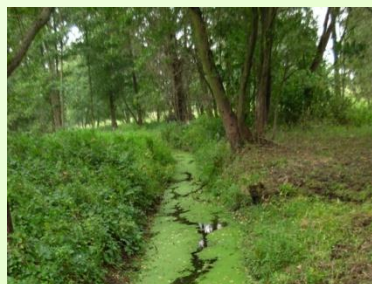

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Cele programu

- ❑ zapobieganie pogorszeniu się stanu wód;
- ❑ poprawa stanu wód, w których pogorszenie już nastąpiło – ich jakość spadła poniżej określonych prawem norm;
- ❑ ograniczenie odpływu azotu, ze wskazanych obszarów dużej presji rolniczej, do wód powierzchniowych płynących, stojących lub podziemnych.

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Zakres kontroli

- wypełnianie obowiązków wynikających z mocy prawa;
- wypełnianie obowiązków określonych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska;
- zastosowanie środków ograniczających oddziaływanie na środowisko;
- ocena eksploatacji i stanu technicznego urządzeń służących ochronie środowiska;
- prowadzenie rejestrów i pomiarów;
- wnoszenie opłat za korzystanie ze środowiska;
- realizacja wydanych zarządzeń pokontrolnych, przestrzeganie decyzji administracyjnych;
- analiza wymagań BAT (w przypadku instalacji wymagających uzyskania pozwolenia zintegrowanego);
- analiza prowadzenia działalności rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR).*

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Podstawowe ustalenia z kontroli

- charakterystyka gospodarstwa;
- stan formalno-prawny;
- warunki korzystania ze środowiska oraz spełnianie wymagań ochrony środowiska;
- przestrzeganie zasad stosowania nawozów naturalnych;
- warunki przechowywania nawozów naturalnych i pasz soczystych oraz postępowania z odciekami;
- przestrzeganie zasad i okresów nawożenia;
  - ✓ *na terenie o dużym nachyleniu,*
  - ✓ *ograniczenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem,*
  - ✓ *w pobliżu cieków,*
- sprawdzenie dawki azotu;
- rodzajów innych stosowanych nawozów;
- porównanie stosowanej technologii z BAT i KDPR ;
- spełnianie wymagań ochrony środowiska w zakresie gospodarki środkami ochrony roślin oraz opakowaniami po ś.o.r. i nawozach;
- realizacja wydanych zarządzeń pokontrolnych, decyzji administracyjnych.

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Stosowanie nawozów naturalnych

Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadza kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących warunków stosowania i przechowywania:

- nawozów naturalnych,
- nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”,
- nawozów mineralnych,
- nawozów organicznych,
- środków poprawiających właściwości gleby,
- środków wspomagających uprawę roślin,

w sposób określony w przepisach o Inspekcji Ochrony Środowiska przez podmioty mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko - [art. 32 ustawy o nawozach i nawożeniu](#).

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287, z późn. zm.),

ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033 , z późn. zm.).

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Zasady stosowanie nawozów naturalnych

- nawozy naturalne i organiczne na gruntach ornych stosuje się w okresie od 1 marca do 15 listopada;
- nawozy płynne naturalne na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych stosuje się od 1 marca do 15 sierpnia;
- nawozy stałe naturalne stosuje się na łąkach trwałych od 1 marca do 30 listopada, a na pastwiskach trwałych od 1 marca do 15 kwietnia i od 15 października do 30 listopada;
- nawożenia nie stosuje się przez cały rok na glebach nieuprawianych, w tym na ugorach;
- przy użytkowaniu zmiennym (kośno-pastwiskowym) i wypasie kwaterowym stosuje się dawkę do 85 kg N/ha/rok, nie później niż do 15 sierpnia;
- nawozy azotowe mineralne stosuje się:
  - na gruntach ornych i uprawach wieloletnich od 1 marca do 15 listopada,
  - na łąkach i pastwiskach trwałych od 1 marca do 15 sierpnia.
- producenci buraków i kukurydzy mogą stosować nawozy azotowe mineralne do 14 dni po terminie dostawy produktów rolnych, ale przed zakończeniem okresu wegetacyjnego.

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Zasady przechowywania nawozów naturalnych

- ❑ Gnojówkę i gnojowicę, niezależnie od skali prowadzonego chowu lub hodowli zwierząt, przechowuje się wyłącznie w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie, co najmniej 6-miesięcznej produkcji tego nawozu. Zbiorniki te powinny być zbiornikami zamkniętymi – od 1 stycznia 2011 r., w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 2004 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.)
- ❑ Podmioty prowadzące chów lub hodowlę zwierząt podlegające obowiązkowi posiadania pozwolenia zintegrowanego powinny od 1 stycznia 2009 r. przechowywać nawozy naturalne, inne niż gnojówkę lub gnojowicę na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu
- **art. 25 ust. 2 ustawy o nawozach i nawożeniu.**

Podstawa prawna - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 132, poz. 877, z późn. zm.)

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Zasady nawożenia

Podmioty prowadzące chów lub hodowlę zwierząt podlegające obowiązkowi posiadania pozwolenia zintegrowanego powinny posiadać plan nawożenia, opracowany zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej, na podstawie składu chemicznego nawozów oraz potrzeb pokarmowych roślin i zasobności gleb, uwzględniając stosowane odpady, środki wspomagające uprawę roślin i dodatki do wzbogacenia gleby.

Nie dotyczy to podmiotów zbywających nawozy w całości, za wyjątkiem wytwarzających gnojówkę lub gnojowicę zobowiązanych do zagospodarowania:

- ✓ co najmniej 70% gnojówki i gnojowicy na użytkach rolnych, których są posiadaczami i na których prowadzi uprawę roślin,
- ✓ pozostałe 30% mogą przekazać nabywcom na podstawie umowy zbycia zawartej w formie pisemnej pod rygorem nieważności – [\(art. 18 ust.1\)](#).

Podmioty zobowiązane do opracowania planu nawożenia oraz nabywcy nawozu naturalnego, zobowiązani są do przekazywania do wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) oraz do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, właściwych ze względu na miejsce prowadzenia działalności, kopii planu nawożenia, wraz z opinią okręgowej stacji chemiczno-rolniczej, w terminie 14 dni od dnia otrzymania opinii – [\(art. 18 ust. 6\)](#).

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Stosowanie nawozów naturalnych

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska wydaje decyzję o wstrzymaniu prowadzenia chowu lub hodowli zwierząt, objętej obowiązkiem posiadania pozwolenia zintegrowanego:

- jeżeli podmiot prowadzący chów lub hodowlę nie posiada pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia. Decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu – [\(art. 33\)](#);
- jeżeli nawozy naturalne są stosowane niezgodnie z pozytywnie zaopiniowanym planem nawożenia – [\(art. 34\)](#).

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska zezwala, w drodze decyzji, na ponowne podjęcie prowadzenia chowu lub hodowli zwierząt, objętej obowiązkiem posiadania pozwolenia zintegrowanego, jeżeli podmiot prowadzący chów lub hodowlę usunie naruszenia stanowiące podstawę do wydania decyzji, o których mowa w art. 33 i 34 – [\(art. 35\)](#).

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Stosowanie nawozów naturalnych – sankcje karne

Kto:

- będąc nabywcą nawozu naturalnego nie posiada pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia, lub
- stosuje nawozy naturalne niezgodnie z pozytywnie zaopiniowanym planem nawożenia, lub
- przechowuje nawozy naturalne niezgodnie z warunkami określonymi w art. 25 ustawy o nawozach i nawożeniu,

podlega karze grzywny - [art. 41 ustawy o nawozach i nawożeniu](#).

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Wyniki kontroli

Spośród 643 gospodarstw na OSN w województwie mazowieckim do kontroli w pierwszym 4-letnim okresie (01.05.2004 – 30.04.2008) zostały wytypowane 192 gospodarstwa. W 151 gospodarstwach stwierdzono nieprawidłowości i dlatego wydano 83 zarządzenia pokontrolne, a w 68 gospodarstwach skorzystano z najłagodniejszej sankcji i pouczone ich właściciele o sposobie ich usunięcia.

W drugim 4-letnim okresie (1.05.2008 – 30.04.2012) w rejestrze były 504 gospodarstwa, do kontroli wytypowano 106 spośród nich. Wydano 58 zarządzeń pokontrolnych i 47 pouczeń.

Najczęściej stwierdzane naruszenia to:

- **brak planów nawożenia,**
- **brak bilansu azotu,**
- **nieprowadzenie rejestru działań agrotechnicznych,**
- **brak faktur za zakupione nawozy,**
- **niewłaściwe przechowywanie kiszzonek i składowanie obornika,**
- **niezgodne z prawem wykorzystywanie ścieków bytowych na użytkach rolnych,**
- **niewłaściwe postępowanie z odpadami, zwłaszcza z opakowaniami po środkach ochrony roślin i nawozach.**

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Zadania monitoringowe i sprawozdawcze

Poza zadaniami kontrolnymi realizowane są następujące prace:

- opracowanie programu i prowadzenie monitoringu wód;
- opracowywanie wyników badań monitoringowych i przekazywanie ich w ustalonej formie do RZGW;
- opracowanie programu i prowadzenie monitoringu eutrofizacji wód;
- sporządzanie oceny stopnia eutrofizacji wód;
- opracowywanie i przekazywanie w formie rocznego raportu wyników kontroli gospodarstw;
- wypełnianie obowiązków sprawozdawczych wynikających z dyrektywy azotanowej.

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Inne gospodarstwa podlegające kontroli

- a) Współpraca z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich:
- ✓ wydawanie „informacji o stanie przestrzegania wymagań ochrony środowiska” przez gospodarstwa i podmioty sektora rolniczego
  - ✓ nawiązanie współpracy w zakresie działań: „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”, „Ułatwienie startu młodym rolnikom”
- b) Kontrole rolników stosujących do nawożenia ścieki.
Jeżeli korzystanie z wód wykracza poza korzystanie zwykłe, czyli dotyczące ścieków pochodzących z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego odprowadzanych w granicach własnej nieruchomości w ilości nieprzekraczającej 5 m³/d (podlega zgłoszeniu). Obowiązkiem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, [w trybie art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne](#) podlega odprowadzający ścieki w ilości powyżej 5 m³/d. Wymagania oraz standardy jakościowe, które powinny zostać spełnione przy wprowadzaniu ścieków, zawiera [rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego \(Dz. U. Nr 137, poz. 984, z późn. zm.\)](#).
- c) Kontrole gospodarstw lub wytwórców „odpadów”, które mogą być stosowane w rolnictwie (osady ściekowe, środki poprawiające właściwości gleby).
[rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych \(Dz. U. Nr 137, poz. 924\)](#).

Działania kontrolne i konsekwencje prawne dla gospodarstw rolnych na OSN

Działania pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymagań ochrony środowiska w obszarze rolnictwa MWIOŚ może podjąć następujące działania pokontrolne adekwatne do stwierdzonych nieprawidłowości:

- wydać decyzję administracyjną;
- pouczyć lub nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego;
- skierować wniosek o ukaranie w sprawach o wykroczenie do sądu;
- skierować wniosek do prokuratury;
- skierować wystąpienie do innych organów;
- żądać przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego;
- wszcząć egzekucję.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

